

בת:

מוסף דע"י

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

## מסורת הש"ס

(א) ולקחתן מאה (ב) ולקחתן כט.  
 מה: לט. מחזקות קט: קי.  
 ערצין טו. (ג) ב"ק כד. חפנית  
 כא. (ד) וגי' הערוך ערך לנף  
 בחלתא. (ה) וגי' הערוך  
 ביום אחד עתה חס' דיה  
 מן כסס ר"ח. (ו) ופירושו  
 לט. וס"ג וע"י לקחתן כט.  
 קיס. (ז) ליל אחמשה.  
 דקיס. (ח) ופירושו לנ.

תורה אור השלם

1 ואם שור נקח הוא מתחיל  
שלשם והוצעו בבעליו ולא  
ישמרונו והמית איש או  
אשה השור יסקל וגם  
בעליו יומתו: שמות אלו  
2 שדות כספס יקנו כתוב  
כספר ותחתם ותקנו עדים  
בארץ בנימן ובסביבי  
ירושלם ובקרי יחזקיה  
ובקרי הקד ובקרי השפלה  
ובקרי הגלבג כי אשיב את  
שבתיכם נאם יי'  
יחזקיה לב מר

## הגהות הב"ח

[illegible]

רבינו גרשום (המסך)

מִיָּם דְּמִי כְּאִכְלָה גִּנּוּבָה  
שֶׁאֵין מִתְחִיל לֵדַע עַד  
תִּשְׁתַּחֲוֶה לְכֹל אֵלֶּם שֶׁמִּשְׁמַט  
שֶׁמֶט וְאֵלֶּם לְהִבִּי אֵכֶלָה  
חַי חֻקָּה וּמִקְשָׁי אֵכֶלָה  
הוּלָה פִּירִי בְּתַלְתָּל גִּנּוּבָה  
יִמֵּי כְּנוֹן אֶסְמַחְתָּ דְּנוֹן  
לֵד עֵרְקִין אֲחֵרֵם מִתְּרַקֵּעַ  
מִכְּכֹל וְזוֹרְעִין חֻקָּה חִיבִי  
חֻקָּה דְּרִשְׁתָּ לִיכָא לְמִימַר  
דְּרִשְׁתִּי וְאֵכֶלִי וּמִשְׁנִי אֲרִשָׁה  
בְּשִׁמְעָתָם כֹּל הוֹלִיכִי אֲרִשָׁה  
הֵינִי ר' שְׁמַעְלָל וְלִי  
שְׁמַעְלָל חַי נִמִּי דְּחֵדוּ  
חֻקָּה: דְּתַנּוּ אֲרִי ב' דָּא:  
רַבְעִין תַּלְתִּי שְׁנֵין חֻקָּה:  
כְּשֶׁהָ לָבֵן, הֵרִינִי שֶׁדָּה  
בְּתוֹכָהּ שֶׁאֵין כִּי אֵילֻנֹת

ואידיך. כלומר ונגיחה רביע  
ללאחר שהחזק מה ישלם: (דף מא.) אמר לו מה אתה עו  
דבר מעולם ולא אמר לו את

וואידך כי לא נגח מאי לשלם הכא כיון  
דאכלה תלת שני קיימא לה ברשותיה אלא  
מעתה חוקה שאין עמה טענה תיהיו חוקה  
אלמה תגן <sup>א</sup> כל חוקה שאין עמה טענה  
אינה חוקה טעמא מאי דאמרינן דלמא  
בדקדאמר השתא איהו לא טעין אנן לישטעון  
ליה מתקיף לה רב עירא אלא מעתה  
ממחאה שלא בפניו לא תיהיו מחאה דומיא  
דשור מועד מה שור המועד בפניו בעינן אף  
הכא נמי בפניו בעינן התם <sup>ב</sup> והוהד בבבלי  
כתביב הכא <sup>ג</sup> חבך חבא אית ליה וחבא  
דחבך חבא אית ליה ולר"מ <sup>ד</sup> דאמר  
יריח נגיתויו חיבי קרד נגיתויו לא כ"ש  
אכלה תלתא פירי <sup>ה</sup> בחד יומא כגון תלתא  
ליהיו חוקה דומיא דשור המועד מה שור  
המועד בעידנא <sup>ו</sup> דאית ליה הא נגיתה ליתא  
להא נגיתה הכא נמי בעידנא דאיתא להאי  
פירא ליתא להאי פירא אכלה תלתא פירי  
<sup>ז</sup> (בתלתא יומי) כגון צלף ליהיו חוקה התם  
פירא מיהא איתיה ומגמר הוא דקא גמר  
וזאיל אכלה תלתא פירי בתלתין יומי כגון  
אספסתא ליהיו חוקה היכי דמי דקדיח  
ואכלה דקדיח ואכלה התם משמש הוא  
דקא שמש ואכל אכלה תלתא פירי  
בתלתא ירחי כגון אספסתא ליהיו חוקה  
מאן הולכי אושא ר' ישמעאל לר' ישמעאל  
הכי נמי דתנן ר' ישמעאל אומר בד"א  
בשרה הלבן אבל בשרה אילן כנס את  
תבואתו ומסך את ויתיו וכנס את קיצו הרי אלו  
ג' שנים לרבנן מאי אמר רב יוסף קרא כתיב  
שירות בבכף יקנו וכתוב בספר וחתום <sup>ח</sup> שהרי  
נביא עומד בעשר ומוהיר על אחת עשרה  
א"ל אבי דלמא התם <sup>ט</sup> עצה טובה קמ"ל  
דא

**מעתה חוקה שאין עמה טענה ב'.** תימה מאי ק"ד דמקס  
דהכי מצי לאוקומי כרייה כיון דלא טעני מידי וי"ל דהכי  
נגזר להא מה מנא שטור המועד והם בשלש נגיחות היו בחוקת  
ביתנו וכל אחד מהם היה שלש שנים ולא מיחה הויה בחוקת שלא  
ואידך כי לא נגח ב  
דאכלה תלת שני קיימי  
מעתה חוקה שאין ע  
אלמה תנן <sup>(כ)</sup> כל חוק  
אינה חוקה טעמא  
בראבור השתא איהו  
ליה מתקף ליה רב  
מחאה שלא בפניו לא  
דשור מועד מה שור  
הכא נמי בפניו בעינן  
כתוב הכא <sup>(ח)</sup> חברך ח  
דחברך ברא אית  
ירחק גיחותיו חיוב  
אכלה תלתא פירו <sup>(י)</sup>  
ליהוי חוקה דומיא ד  
המועד בעידנא <sup>(א)</sup> דאי  
להא גיחה הכא נמי  
פירא ליתא להא פיר  
<sup>(ב)</sup> בתלתא יומי כגון  
פירא מיהא איתיה פ  
ואזיל אכלה תלתא פ  
אספתא ליהוי חוק  
ואכלה דקדיח ואכל  
רקא שמיט ואכיל  
בתלתא ירחי כגון  
מאן הולכי אושא ר'  
הכי נמי דתנן רבי  
בשרה הלכן אבל ב  
בתבותו ומסק את זיתיו  
ג' שנים לרבנן מאי א  
ישדות בכסף יקנו וכתבו  
נביא עומד בעשר ומ  
א"ל אביי דלמא הת

נבטל החוק וההעדה בזה נקיים  
 י"ט פ"ר שפי' ואל דנקט מחאה ולא נקט חוקה משום דחוקה  
 נשמעת טפי מהעדה אבל מחאה אינה נשמעת יומר ובלא שור  
 המועד הי מני למיפך דלא חתא מחאה כדפריך אליה דרבנן אלא  
 כיון דליף משור המועד ינחא ליה למפך מנייה ומשי חזק חבא  
 אחת ליה ויש קול בין למחאה בין להעדה אבל כהעדה גרידא  
 גזירת הכתוב הוא דאין נעשה עדים חזק אלא אם כן מעידים בבני אפילו  
 יתברר לו באלף עדים שהעידו על שור בבית דין

**בגון צלה:** (ט) בחר דשמי ליה מתאנה פריך מנאן דתאנה גדולה  
היא בשעה שטועלין בתריה מן האילן אלא שלא תנשבה  
עדיין אבל לאן קטן הפרי הרבה שטועלין האחת דלאחר שבח  
דוק (י) עתדין אילנות שיטעמו פירות בכל יום לגבל עליו אותו  
תלמד אין לך חדש תחת השמש אחיו לאן אלק וירח גרים בירשא  
תלמא פירי בחד אחא בגון אלק שיש לו שלשה פירות ביחד ובחר  
גרים בגון אחא והוא דבחר שבח משמע כפרים שליו:

**וידבר** עצה טובה קא טשטען. ה"ג מתי למיפקר ודלמא  
 בתוך עשר הוי קאי ומוזיר על תחלת אחת עשרה  
 דליבא אפילו שנה ופעולם בשנה אחת הויא חזקה ור"מ פירש דרז  
 יוספק ליק הוי וגרים שרי נציא עומד בתשע ומוזיר על י"א טחלד  
 העיר ויחלדו הסערות ויפסמו על עומד שלש שנים ומוציא אחת  
 ממקדור עולם דבשנה תשיעית בחדש עשירי הוי ומוציא בכל הספרים  
 שלנו כחז שרי נציא עומד דבשני קרן בחדר עולם שלנו מציא  
 במסע העשירית ועוד דלגירסא דמיי קרן מציא ליה שלש שנים  
 ליום ללפי חסד סדר עולם וליא אלף שנה עיני חרש ש

שלה תאנה ו' ובחצי יומיו אירך וירדך לרוב והתיר חוקה: ומשני דרומי דרור המערב נשני  
 ונחת אחריו ליכא אירד נגדה כלל. חצי נבי חוקה נשני דרובסו דרמית לתא' שירא  
 לא. ובה לא עמית לעשרת אלף כ' שניו אלא תחת חסכתהו ירי שילשילן אל  
 חצי מלך דל דרור שירא חוקה קטן הרבה חסכתו חתגלו ומתכשל [מיר ארתחא]  
 נבי בחלתא יומי תדירו דרומי דרור המערב: ומשני חתם נבי ו' ומשני' אכלא  
 אשפתא שונוניו נבי ארס לקורחמ' ימי יומי' דרדיוני' נ' עמיתם כל' יומי ולפסח  
 נ' וחמישי' שהתיר חוקה דרמית בעינא דרמית אלא ליתא לתא' ומשני יומי דמי  
 דרובדס' שחלתא אכלי מבי' לומ' י' ומי' ורא' בעינא דרמית אלא ליתא לתא' אכלי

כל חזקה שאין עמה  
בזוהר אינה חזקה. כן  
נבחרו ב' שנים להקדשות  
וימים ויחולות, כן נבחרת  
זו יום אחד ביום אחד להקדש  
לעל (ו. חזקתו לעד) כן  
מביאם כל חזקה בזה ויבטל  
כיון דענין ששנאה מעלה  
בזוהר יד להקדש או נחשו  
כן החזק ב' כשעבור חזקה  
אחריה חמשה יום שכן  
זלזל מיתה. חזקה אחת  
המבטלת נאמן לומר כל זלזל  
יד יד להקדש כל זלזל  
רשות, ולכן כן זה אינו  
לחזקתו. ודברים אלו ידועים  
יראה בגדולותיו חיים. כבוד  
תועד כן כ' חזקה פקדו  
הכל תועד (כז). חזקה  
זו או חזקה ב' כשעבור  
ז' ימים, דבר יד יד, יד  
ז' חזקה לומר ב' כשעבור  
ז' פעמים ביום אחד, כן  
יבטל כבוד חזקה יד יד  
ז' פעמים ביום אחד חזקה  
ז' ימים, חזקה ב' חזקה  
נבחרו בשנאה ב' ימים א'  
קרב נבחרו  
שנאה ב' פעמים ביום אחד  
כ' כן נבחרו א'.

## דבינו גרשום

התם כי לא נגזר. ורבי'ת  
מא יסלם: אל מעשה.  
דאמרו כיון דאלהי  
שנים קיימא ברושיתא  
עין חוקה שאין צפה  
על להיבא דקאמר לה  
מעשה מה אתה עושה  
בתוך שלי ואמר לה  
חוקה שני חוקה לא אמר  
לי אדם בתי חוקה  
ואכן נהי דכל חוקה שאין  
עשה עשה שאינו טען  
עם חוקה של אלה  
והיה לו שנקיטה מכך  
ובאחרי חוקה איה  
חוקה ואז נעין חוקה  
אשרת ליה שטור טענין  
ואמרין כתי הוא דקאמר  
השאר וואו דארכס ליה  
אבל אם אינו טען אלא  
שאחריה שני חוקה  
זה טענה. ודלברין דילפת  
משור מעד דלאחר  
חוקה קיימא ברושיתא  
חוקה איה דלית ליה טענה  
אחרת ומשני טעמא מא  
חוקה שיש עשה טענה  
חוקה משור דאמר יולא  
כי דקאמר ושטור ארכס  
ליה. חוקה להיבא איה  
עשה השתא איהל לא טען  
ליה טענין ליה אלה  
חוקה. מתקין לה כי ערר  
ליה מעשה. דמפתח  
משור המועד להיבא  
המפתח שלא מניין  
חוקה תמאה דומיא  
חוקה וכו' ומשני כי שור  
המפתח שאין משור  
המפתח הוא אבל  
שלא מניין בין חוקה  
תמאה דאמר ליה  
המפתח. וכו' מאד  
כר. בשלמא אליבא דרבנן  
דפליגי עליה דרבי  
אין חייב ע' דנגז  
גיתוח כי ימים  
אין שור נגז  
שלשום תמול [חז  
חוקה חלקו חק  
עין חוקה ע' דאלה  
שלא אלה ליה  
בין יכר ריח  
רבן ימים נגז  
חייב קרב גיתוח  
עמיס כיום חק  
שין דרוע חק  
למעמ' למה ל  
שין חוקה איה  
היה חוקה. והיה  
דאלה חלק פיר  
רביה ליה. שנים

[illegible]

(א) נחמה בליל מיון דענון דמקדש וואלד מיד בשמחה (סוף "ימים וכו'"). (ב) ליל תולדות ירחו. (ג) גוי' רבינו בני ימים שזינא בחוס' כלן דגרים שפיר נביא עומד בחסות.